

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľa **J. B.**, bytom B., zastúpeného JUDr. R. A., advokátom, so sídlom v B., proti odporcom **1/ J. P.**, bytom V., zastúpenej spoločnosťou K., so sídlom v B., **2/ Ministerstvu spravodlivosti Slovenskej republiky**, so sídlom v Bratislave, Župné námestie č. 13, **3/ Národnej rade Slovenskej republiky**, so sídlom v Bratislave, Námestie Alexandra Dubčeka č. 1, **o ochranu osobnosti**, vedenej na Okresnom súde Banská Bystrica, pod sp. zn. 9 C 117/2011, na dovolanie odporkyne 1/ proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 3. septembra 2014, sp. zn. 17 Co 223/2012 takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici z 3. septembra 2014 sp. zn. 17 Co 223/2012 a rozsudok Okresného súdu Banská Bystrica z 18. mája 2012 č. k. 9 C 117/2011-306 **z r u š u j e** a vec vracia súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Banská Bystrica čiastočným rozsudkom z 18. mája 2012 č. k. 9 C 117/2011-306 rozhodol tak, že časť prednesu odporkyne 1/ 15. októbra 2009 na 41. schôdzi NR SR, v ktorej ako ministerka spravodlivosti SR povedala : *„Iniciatíva Päť viet dala krídla sudcom, ktorí si neplnia svoje povinnosti. Je tam napríklad podpis dôchodcu Š. z Krajského súdu v Banskej Bystrici. Tento pán sudca dostal v roku 1999 jeden z najväčších prípadov podvodov na dani. Štát mal prísť podľa obžaloby o približne 150 miliónov korún. V tom čase to bolo, a aj dnes to je obrovská suma peňazí. Pred súd sa malo posadiť na lavicu šesť obžalovaných. Títo pred súdom nikdy nestáli. Pán Š. odišiel v roku 2007 do dôchodku. Prípad má odvtedy na stole sudca J. B., známy to kritik pomerov v justícii, verný pisateľ do médií. Avšak pán B. sa stále nemá do pojednávania. Nemá čas, musí riešiť svoju kampaň a pritom vie, že ak by ho začali stíhať za prietahy, ohlási sa, že*

on je obeť totality. Ale prípad preverujem vďaka denníku S. a nezľaknem sa, lebo šiesti obžalovaní si užívajú spokojne slobodu už desať rokov. Ale hlavne, že ich sudcovia sa cítia ohrození na slobode slova. Ja sa verejne pýtam: koľko zoberie sudca za megapodvod, aby ho nevytýčil a nepojednával? Nikoho neupodozrievam, ale toto nie je v poriadku. Toto sú u mňa sudcovia, ktorí nahrávajú zločincovi. Takýchto sudcov sa idete vážené poslankyne a vážení poslanci zastávať? Ste za to, aby sudca mohol nepojednávať megapodvod za 150 miliónov korún 8 rokov? A pritom pán L. sudcom vytvoril tie najlepšie podmienky, aspoň podľa jeho vyhlásení ... Ale Päť viet a angažovanie politikov dalo takýmto sudcom krídla. Nemusia pojednávať, veď stačí podpísať Päť viet a ste martýr.“ je neoprávneným zásahom do práva na ochranu osobnosti navrhovateľa. Súd za kritiku považoval tvrdenia odporkyne 1/ : „Je tam napríklad podpís dôchodcu Š. z Krajského súdu v Banskej Bystrici. Tento pán sudca dostal v roku 1999 jeden z najväčších prípadov podvodov na dani. Štát mal prísť podľa obžaloby o približne 150 miliónov korún. V tom čase to bolo, a aj dnes to je obrovská suma peňazí. Pred súd sa malo posadiť na lavicu šesť obžalovaných. Títo pred súdom nikdy nestáli. Pán Š. odišiel v roku 2007 do dôchodku. Prípad má odvtedy na stole sudca J. B., známy to kritik pomerov v justícii, verný pisateľ do médií.“ Zvyšok prejavu odporkyne 1/ považoval za hodnotiaci úsudok, ktorý v súvislosti s uvedenými faktami a dôvodmi prejavu odporkyne 1/ na 41. schôdzi sám osebe nebol takým závažným zásahom v rámci výkonu práva kritiky odporkyne 1/ do osobnostných práv navrhovateľa, pokiaľ by sa nevyskytla rečnícka otázka „koľko zoberie sudca za megapodvod, aby ho nevytýčil a nepojednával?“ a veta „Toto sú u mňa sudcovia, ktorí nahrávajú zločincovi.“. Prednes týchto dvoch viet vzápätí po predchádzajúcich faktoch (o konkrétnej trestnej veci) spolu s nasledujúcimi vetami „Takýchto sudcov sa idete vážené poslankyne a vážení poslanci zastávať? Ste za to, aby sudca mohol nepojednávať megapodvod za 150 miliónov korún 8 rokov?“ zjavne podsúvali verejnosti názor, že navrhovateľ v súvislosti s nečinnosťou v tejto trestnej veci vysokej závažnosti niečo za takúto nečinnosť zoberie a nekonaním nahráva zločinu. Odporkyňa 1/ svojím vyjadrením naznačila, že navrhovateľ je osobou, ktorá sa môže dopúšťať trestnej činnosti bez toho, že by jeho vina bola preukázaná zákonným spôsobom. Závažnosť takéhoto vyjadrenia odporkyňou 1/ umocňuje, že ho predniesla ako ministerka spravodlivosti vo vzťahu k dlhoročnému sudcovi, ktorý vykonával funkciu sudcu od okresného sudcu až po najvyššiu sudcovskú funkciu v štáte – sudcu ústavného súdu. Účelom tohto prednesu bolo navrhovateľa znevážiť, ba až kriminalizovať. Túto časť prednesu považoval súd za exces a to nielen obsahom, ale aj mierou expresivity použitých výrazov vo vzťahu k tvrdenému cieľu kritiky zo strany odporkyne 1/. Uvedené vety považoval súd za vyjadrenie hodnotiaceho úsudku odporkyne 1/

bez pravdivého skutkového základu podaného takými formuláciami a výrazmi, že vo vzťahu k osobe navrhovateľa pôsobia silne difamujúco. Ak nie sú podklady kritiky pravdivé a ak je hodnotiaci úsudok difamujúci, nemožno považovať kritiku za oprávnenú. Prejav odporkyne 1/ nebol podľa názoru súdu vecnou kritikou, ale bol motivovaný predovšetkým poškodením práv navrhovateľa pre kritiku vedenia justície navrhovateľom.

Rozsudok súdu prvého stupňa napadli odvolaním odporkyňa 1/ a odporca 2/. Odporkyňa 1/ namietala, že vo veci rozhodol vylúčený sudca. Nesprávne právne posúdil zásadnú otázku a to kolíziu dvoch základných práv a to práva na slobodu prejavu s právom na rešpektovanie súkromia vrátane práva na ochranu osobnosti. Súd prvého stupňa sa nevyporiadal s judikatúrou ESĽP, na ktorú bol povinný prihliadať. Odporca 2/ v odvolaní namietal, že súd navrhovateľovi prisúdil niečo iné než čoho sa domáhal v návrhu. Neakceptoval doslovne žalobný petit a písomné vyhotovenie rozsudku sa nezhoduje s výrokom súdu zachyteným v zápisnici o pojednávaní, na ktorom bol rozsudok vyhlásený. Taktiež namietal, že vec rozhodovala vylúčená sudkyňa, ktoré námietky sú založené na vyjadrení sudkyne zo 16. júna 2010. Namietal tiež, že súd rozhodoval bez toho, aby mal ustálený okruh účastníkov konania na strane odporcov a rozhodol vo veci, kde ako účastník konania vystupoval taký účastník, ktorý nemal spôsobilosť byť účastníkom konania.

Krajský súd v Banskej Bystrici rozsudkom z 3. septembra 2014 sp. zn. 17 Co 223/2012 čiastočný rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil. Zároveň opravil odôvodnenie rozsudku Okresného súdu Banská Bystrica z 18. mája 2012 č. k. 9 C 117/2011-306 tak, že na strane 9 prvá veta štvrtého odseku odôvodnenia v znení : *Žalobca nespochybnil, že v konkrétnej trestnej veci, ktorá mu bola pridelená po predchádzajúcom sudcovi pri nástupe na Krajský súd v Banskej Bystrici v januári 2007 do zasadnutia 41. schôdze Národnej rady SR nekonal*, nahrádza textom : *Žalobca nespochybnil, že v konkrétnej trestnej veci, ktorá mu bola pridelená po predchádzajúcom sudcovi pri nástupe na Krajský súd v Banskej Bystrici v januári 2007 do zasadnutia 41. schôdze Národnej rady SR nekonal bez prierahov – avšak bez svojho zavinenia – čo konštatoval aj odvolací disciplinárny senát v rozhodnutí sp. zn. 2 Dso 3/11 z 31.10.2011*. V konaní 17 NcC 19/2010 Krajského súdu v Banskej Bystrici o tom, ktorí zo sudcov Okresného súdu Banská Bystrica sú vzhľadom na pomer k navrhovateľovi vylúčení z pojednávania rozhodovania veci, rozhodoval senát krajského súdu v zložení JUDr. Zita Nagypálová, JUDr. Danica Kočičková a JUDr. Jarmila Badíková. V rovnakom zložení rozhodol senát krajského súdu o vrátení veci Okresnému súdu Banská Bystrica bez rozhodnutia prípisom z 23. júna 2010 vychádzajúc

z § 15 ods. 1 O. s. p., podľa ktorého na opakované oznámenie tých istých skutočností súd neprihliadne, ak o nich nadriadený súd rozhodol. I napriek doplneným dôvodom, od ktorých sudkyňa JUDr. Jarmila Jánošová odvodzuje svoju zaujatosť v prípise zo 16. júna 2010, nedospel odvolací súd k názoru, že vo veci rozhodol vylúčený sudca. JUDr. Jarmila Jánošová doplnila dôvody, ktoré vzhľadom na skoršie rozhodnutie krajského súdu sp. zn. 17 NcC 19/2010 by mohli vzbudzovať pochybnosti o jej nezaujatosti, ale v prípise netvrdila, že vzťah vytvorený k navrhovateľovi na základe stretávania sa na rehabilitácii sudcov, či skutočnosť, že s manželkou navrhovateľa úzko spolupracovala ako členka Národnej asociácie sudkýň Slovenska alebo, že si s nimi tyká, jej bráni nezaujato vo veci konať a rozhodnúť. Aj pri oznámení sudcu o skutočnostiach, pre ktoré mohol (mal) byť vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci je potrebné vychádzať zo zákonnej prezumpcie nestrannosti sudcov. Pri zohľadnení tzv. teórie zdania uplatňovanej v judikatúre ESĽP možno vylúčiť sudcu z prejednávania a rozhodovania veci len v prípade, keď je celkom zjavné, že jeho vzťah k danej veci, k účastníkom konania alebo ich zástupcom dosahuje taký charakter a intenzitu, že napriek zákonom ustanovenej povinnosti nebude môcť rozhodovať nezávisle a nestranne. Nesúhlasil s názorom odporcov, že sudkyňa JUDr. Jarmila Jánošová neprešla testom nestrannosti. Spôsob konania vo veci nepoukazuje na záver, že by sudkyňa konala jednostranne v prospech jedného a v neprospech druhého účastníka. Vznesenú námietku zaujatosti voči sudkyňi JUDr. Jarmile Jánošovej považoval v odvolacom konaní za účelovú, vznesenú pre prípad, že by iné vecné argumenty proti rozhodnutiu okresného súdu neobstáli. K tomuto záveru dospel na tom základe, že sudkyňa JUDr. Jarmila Jánošová dala príležitosť odporcom vzniesť námietku zaujatosti voči jej osobe z dôvodov uvedených v prípise adresovanom Krajskému súdu v Banskej Bystrici 16. júna 2010. Napriek výslovnej výzve, či osobu sudkyne Jánošovej odporcovia 1/ a 2/ namietajú z dôvodov, ktoré uplatnili teraz v odvolaniach, odporcovia 1/ a 2/ námietku zaujatosti proti sudkyňi JUDr. Jarmile Jánošovej nevzniesli. Z (ne)konania odporcov 1/ a 2/ je možné usúdiť, že do rozhodnutia vo veci samej sa v ich očiach sudkyňa JUDr. Jarmila Jánošová javila objektívne ako nestranná. Tvrdenie odporkyne 1/, že sudkyňa opomenula splniť si povinnosť podľa § 118 ods. 2 O. s. p. považoval za nepravdivé. Poukázal na to, že sudkyňa oboznámila na pojednávaní prítomných, že v súčasnom štádiu konania nevidí žiadne právne významné skutkové tvrdenia účastníkov, ktoré by zostali sporné. Za vadu konania nepovažoval ani odlišné znenie výroku rozhodnutia v návrhu na začatie konania. Súd nepostupuje v rozpore so zákonom, ak použitím iných slov vyjadří vo výroku svojho rozhodnutia rovnaké práva a povinnosti, ktorých sa navrhovateľ domáhal. Iba súd rozhoduje o tom, ako bude formulovaný výrok jeho rozhodnutia; prípadným

návrhom navrhovateľa na znenie výroku rozhodnutia pritom nie je viazaný. Za vadu konania nepovažoval ani skutočnosť, že okresný súd rozhodol vo veci samej rozsudkom skôr, než jeho skoršie rozhodnutie o zastavení konania voči odporkyňi 3/ nadobudlo právoplatnosť. V čiastočnom rozsudku okresný súd neriešil pasívnu legitímáciu odporcu 2/. V čiastočnom rozsudku okresný súd výslovne uviedol, že posudzoval iba námietku odporkyne 1/ o nedostatku pasívnej legitímácie na jej strane a hodnotil iba to, či odporkyňou 1/ prednesené výroky boli jej osobným prejavom alebo prednášala oficiálne stanovisko ministerstva spravodlivosti ako ministerka spravodlivosti. Tým, že okresný súd určil, že časť prednesu odporkyne 1/ ako fyzickej osoby je neoprávneným zásahom do práva na ochranu osobnosti navrhovateľa, nerozhodol zároveň o tom, že zodpovednosť za porušenie práva na ochranu osobnosti znáša odporca 2/. Prejav predniesla odporkyňa 1/ ako fyzická osoba vo svojom mene, nie ako podpredsedníčka vlády a zároveň ministerka spravodlivosti Slovenskej republiky k návrhu na vyslovenie nedôvery jej osobe. Nejednalo sa o oficiálne stanovisko Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky. Navrhovateľ bol v čase prednesenia prejavu odporkyňou 1/ sudcom Krajského súdu v Banskej Bystrici a verejne známou osobou z dôvodu, že pred návratom na Krajský súd v Banskej Bystrici bol sudcom Ústavného súdu Slovenskej republiky ako aj z dôvodu, že svoje kritické názory voči vedeniu slovenskej justície v predchádzajúcom období verejne prostredníctvom médií prezentoval. Časť prednesu odporkyne 1/ súd považoval za skutkové tvrdenia, ktorých pravdivosť v konaní nebola sporná a časť (zvyšok) považoval za hodnotiaci úsudok, ktorý sám osebe nebol závažným zásahom v rámci výkonu práva kritiky odporkyne 1/, pokiaľ by sa v prejave nevyskytla rečnícka otázka „*koľko zoberie sudca za megapodvod, aby ho nevytýčil a nepojednával?*“ a veta „*Toto sú u mňa sudcovia, ktorí nahrávajú zločincom.*“. Práve tieto dve vety uvedené po faktoch o konkrétnej trestnej veci a sudcoch, ktorým bola táto vec pridelená na vybavenie, v spojení s vetami „*Takýchto sudcov sa idete vážené poslankyne a vážení poslanci zastávať? Ste za to, aby sudca mohol nepojednávať megapodvod za 150 miliónov korún 8 rokov?*“ považoval okresný súd za hodnotiaci úsudok odporkyne 1/ bez pravdivého skutkového základu. V konaní nebolo preukázané, že by navrhovateľ vo veci identifikovanej účastníkmi v tomto konaní úmyselne nekonal, aby nahrával zločincom a ešte za to aj niečo zobral. Nepravdivosť prednesu odporkyne 1/ o úmyselnom nekonaní navrhovateľa v tejto veci je preukázaná späťvzatím návrhu na začatie disciplinárneho konania.

Proti rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie odporkyňa 1/. Žiadala rozsudok odvolacieho súdu ako aj rozsudok súdu prvého stupňa zrušiť a vec vrátiť súdu prvého stupňa

na ďalšie konanie. Prípustnosť dovolania odôvodnila § 237 písm. g/ O. s. p. Poukázala na to, že odvolací súd považoval vznesenú námietku zaujatosti v odvolaní proti rozhodnutiu súdu prvého stupňa za účelovú a vzhľadom na skutočnosť, že odporkyňa 1/ nevyužila príležitosť vzniesť námietku zaujatosti voči uvedenej sudkyňi z dôvodov v prípise adresovanom Krajskému súdu v Banskej Bystrici 16. júna 2010 pod sp. zn. 16 C 36/2010. Neuplatnenie námietky zaujatosti účastníkom konania neznamená ukončenie možnosti účastníka konania namietat zaujatosť sudcu. Poukázala na postup krajského súdu v konaní o vylúčení sudcov v tejto veci. Žaloba navrhovateľa bola doručená súdu prvého stupňa 30. marca 2010 a veci bolo pôvodne pridelené spisové číslo 16 C 36/2010. Zákonný sudca i viacerí sudcovia prvostupňového súdu oznámili predsedovi Okresného súdu Banská Bystrica, že sú u nich dôvody, pre ktoré je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci pre ich vzťah s navrhovateľom. Krajský súd v Banskej Bystrici ako súd nadriadený v zmysle § 16 ods. 1 O. s. p. skúmal, či oznámenia jednotlivých sudcov Okresného súdu Banská Bystrica možno podriaďiť pod niektorý z dôvodov uvedených v § 14 ods. 1 O. s. p. Sudkyňa JUDr. Jarmila Jánošová vo svojom vyjadrení z 20. apríla 2010 uviedla, že navrhovateľa osobne pozná, preto sa cíti vo veci zaujatá. Aj napriek tejto skutočnosti Krajský súd v Banskej Bystrici uznesením sp. zn. 17 NcC 19/2010 z 3. júna 2010 rozhodol, že JUDr. Jarmila Jánošová nie je vylúčená z prejednávania a rozhodovania veci. JUDr. Jarmila Jánošová po oboznámení sa s uznesením krajského súdu opätovne predložila podľa § 15 ods. 1 O. s. p. nadriadenému súdu spis vedený pod sp. zn. 16 C 36/2010 za účelom opakovaného rozhodnutia o jej vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci. Poukazujúc na dôvody, pre ktoré boli niektorí sudcovia Okresného súdu Banská Bystrica vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci, považovala za potrebné doplniť, že s navrhovateľom a jeho manželkou má dlhoročný priateľský vzťah, predovšetkým však s manželkou navrhovateľa, uviedla, že s navrhovateľom i jeho manželkou si tyká. Z týchto dôvodov žiadala odvolací súd, aby opätovne zvážil otázku jej vylúčenia, keďže jej vzťah k navrhovateľovi nie je len bežným kolegiálnym vzťahom. Krajský súd v Banskej Bystrici prípisom z 23. júna 2010 vrátil vec súdu prvého stupňa bez opätovného rozhodnutia o zaujatosti JUDr. Jarmily Jánošovej, nakoľko JUDr. Jarmila Jánošová opakovane oznámila nadriadenému súdu skutočnosti existujúce už v čase rozhodovania Krajského súdu v Banskej Bystrici o vylúčení sudcov Okresného súdu Banská Bystrica z prejednávania a rozhodovania veci. Zotrvala na tom, že JUDr. Jarmila Jánošová neprešla testom nestrannosti. Z vyjadrenia sudkyne JUDr. Jarmily Jánošovej vyplynulo, že sa vo veci cíti byť zaujatá. Uvedená skutočnosť už sama osebe mala za následok porušenia práva odporkyne 1/ na nestranný súd a spôsobila dôvodnú pochybnosť o nezaujatosti sudcu. Nie je akceptovateľné, aby sudkyňa

sama presvedčená o svojej zaujatosti musela rozhodovať vo veci svojho blízkeho priateľa, ktorého prípadnú ujmu dôvodne môže pociťovať citlivejšie, ako by sa objektívne postavila k ujme inej, jej neznámej osoby. Nie je tiež akceptovateľné na základe totožného alebo obdobného vzťahu niektorých sudcov z prejednávania veci vylúčiť a inú sudkyňu nevylúčiť.

Navrhovateľ a odporca 2/ sa k dovolaniu odporkyne 1/ nevyjadrili.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O. s. p.) po zistení, že dovolanie podala včas účastníčka konania (§ 240 ods. 1 O. s. p.), skúmal najskôr to, či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť dovolaním (§ 236a nasl. O. s. p.), a bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O. s. p.) preskúmal rozsudok odvolacieho súdu a dospel k záveru, že ho treba zrušiť.

Podľa ustanovenia § 236 ods. 1 O. s. p. dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

V prejednávanej veci smeruje dovolanie proti rozsudku.

Z obsahu dovolania vyplýva, že odporkyňa 1/ napáda rozsudok odvolacieho súdu v plnom rozsahu. Podmienky prípustnosti dovolania proti rozsudku odvolacieho súdu sú upravené v ustanovení § 238 O. s. p.

Dovolanie proti rozsudku je prípustné, ak je ním napadnutý zmeňujúci rozsudok odvolacieho súdu (§ 238 ods. 1 O. s. p.) alebo v ktorom sa odvolací súd odchyľil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci (§ 238 ods. 2 O. s. p.). Dovolanie je prípustné tiež proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa, ak odvolací súd vyslovil vo výroku svojho potvrdzujúceho rozsudku, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, alebo ak ide o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4 (§ 238 ods. 3 O. s. p.).

S prihliadnutím na ustanovenie § 242 ods. 1, veta druhá O. s. p., ukladajúce dovolaciemu súdu povinnosť prihliadnuť vždy na prípadnú procesnú vadu uvedenú v § 237 O. s. p. (či už to účastník namieta alebo nie) neobmedzil sa Najvyšší súd Slovenskej republiky len na skúmanie prípustnosti dovolania smerujúceho proti uzneseniu podľa § 239 O. s. p., ale sa zaoberal aj otázkou, či dovolanie nie je prípustné podľa § 237 O. s. p. Uvedené zákonné ustanovenie pripúšťa dovolanie proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu (rozsudku alebo

uznesení), ak konanie, v ktorom bolo vydané, je postihnuté niektorou zo závažných procesných väd vymenovaných v písmenách a/ až g/ tohto ustanovenia (ide tu o nedostatok právomoci súdu, spôsobilosti účastníka, riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, ak sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať a prípad rozhodovania vylúčeným sudcom alebo nesprávne obsadeným súdom).

Treba uviesť, že z hľadiska § 237 O. s. p. sú právne významné len tie procesné nedostatky, ktoré vykazujú znaky procesných väd taxatívne vymenovaných v písmenách a/ až g/ tohto ustanovenia. Iné vady, i keby k nim v konaní došlo a prípadne aj mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, prípustnosť dovolania podľa tohto ustanovenia nezakladajú. Z hľadiska posúdenia existencie niektorej z procesných väd v zmysle § 237 O. s. p. ako dôvodu, ktorý zakladá prípustnosť dovolania proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, nie je pritom významný subjektívny názor účastníka, že v konaní došlo k takej vade, ale len jednoznačné, všetky pochybnosti vylučujúce zistenie, že konanie je skutočne postihnuté niektorou z vymenovaných väd.

Procesné vady konania v zmysle § 237 písm. a/ až f/ O. s. p. dovolateľka netvrdila a ich existencia nevyšla v dovolacom konaní najavo. Prípustnosť dovolania preto z týchto ustanovení nemožno vyvodit'.

So zreteľom na dovolateľkou vytýkané nesprávnosti sa dovolací súd osobitne zameral na posúdenie, či vo veci rozhodoval vylúčený sudca (§ 237 písm. g/ O. s. p.).

Podľa ustanovenia § 237 písm. g/ O. s. p. je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát.

V zmysle citovaného ustanovenia § 237 písm. g/ O. s. p. dôvodom prípustnosti dovolania je aj to, že vo veci rozhodoval vylúčený sudca. Rozhodovanie vylúčeným sudcom je vadou konania majúcou za následok jeho zmätočnosť.

Základné právo na súdnu ochranu je základným právom na spravodlivý proces, ktoré tvorí jeden z významných princípov právneho štátu (čl. 1 ods. 1 ústavy). Právo na spravodlivý proces je subjektívne verejné právo každého účastníka občianskoprávneho konania voči štátu,

ktorého podstata spočíva v tom, že štát je povinný zabezpečiť každému účastníkovi právo na spravodlivý výsledok konania.

Z obsahu základného práva na spravodlivý proces je potrebné vyzdvihnúť to, že spravodlivý proces sa vedie tak, aby v žiadnom prípade zásadným spôsobom nezvýhodňoval niektorého účastníka konania oproti iným účastníkom konania, t. j. aby sa zachovala „rovnosť zbraní“, tak ako vyplýva z judikatúry ústavného súdu. Ústavný súd formuloval požiadavku rovnosti zbraní okrem iného aj v tom zmysle, že „žiadne ustanovenie Občianskeho súdneho poriadku nemožno vykladať a uplatňovať v konaní pred súdom tak, aby niektorý z účastníkov bol zvýhodnený na úkor druhého účastníka pri uplatňovaní práv, alebo aby mal priaznivejšie postavenie pri prerokovávaní a rozhodovaní vecí“ (I. ÚS 59/00, I. ÚS 114/08) a Európskeho súdu pre ľudské práva (napr. Szwabovicz c. Švédsko, 1959).

Základné právo na spravodlivý proces je v súlade s čl. 46 ods. 4 ústavy najvýznamnejším interpretačným hľadiskom pre všetky ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku. Z toho vyplýva ústavná povinnosť každého všeobecného súdu vykladať a používať normy Občianskeho súdneho poriadku v súlade s princípmi a obsahom základného práva na spravodlivý proces. Okrem toho je táto interpretácia a aplikácia povinná rešpektovať princíp materiálneho právneho štátu, a teda materiálne chápanie spravodlivosti, tak ako to je vyjadrené v čl. 1 ods. 1 ústavy a v § 1 O. s. p.

Základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy zaručuje, že každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde.

Podľa čl. 48 ods. 1 ústavy nikto nesmie byť odňatý svojmu zákonnému sudcovi. Zásada zákonného sudcu predstavuje v právnom štáte jednu zo základných garancií nezávislého a nestranného rozhodovania súdu a sudcu. Táto zásada je ústavnou zárukou pre každého účastníka konania, že v jeho veci bude rozhodovať súd a sudcovia, ktorí sú na to povolání podľa vopred známych pravidiel, ktoré sú obsahom rozvrhov práce upravujúcich pridelovanie súdnych prípadov jednotlivým sudcom tak, aby bola zachovaná zásada pevného pridelovania súdnej agendy a aby bol vylúčený (pre rôzne dôvody a rozličné účely) výber súdov a sudcov „ad hoc“ (m. m. I. ÚS 239/04, IV. ÚS 257/07). Rozhodovanie vecí zákonným sudcom (aj súdom) je tak základným predpokladom na naplnenie podmienok spravodlivého procesu.

V súvislosti s uvedeným treba uviesť, že základné právo na spravodlivý proces je za určitých presne vymedzených podmienok definovaných ústavou alebo zákonom obmedziteľné. K takému zákonnému obmedzeniu tohto základného práva dochádza aj v dôsledku rozhodnutia o vylúčení sudcu z pojednania a rozhodnutia veci podľa § 14 ods. 1 O. s. p. Takéto rozhodnutie je bezpochyby výnimkou zo základného práva na spravodlivý proces a jeho obsahu, ktorý tvorí aj základné právo na nestranný súd alebo na nestranného sudcu.

Ak je rozhodnutie o vylúčení sudcu z prerokovania a rozhodovania veci, v ktorej sa stal zákonom ustanoveným spôsobom zákonným sudcom výnimkou, znamená to, že takáto výnimka ako každá výnimka zo základného práva alebo slobody sa musí vykladať reštriktívne, najmä tak, aby sa zachovala podstata a zmysel posudzovaného základného práva (na nestranného sudcu), ako aj podstata a zmysel základného práva na spravodlivý proces. Podľa § 14 ods. 1 O. s. p., ktorý obsahuje taxatívne dôvody na obmedzenie základného práva na zákonného sudcu, sa ustanovuje: „Sudcovia sú vylúčení z pojednania a rozhodovania veci, ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezáujatosti.“

Z obsahu spisu je preukázané, že navrhovateľ si uplatnil svoj nárok žalobným návrhom podaným na Okresný súd Banská Bystrica 30. marca 2010. Veci bola pridelená spisová značka 16 C 36/2010 a bola pridelená sudcovi JUDr. Pavlovi Tomášovi. Na základe vyjadrení jednotlivých sudcov Okresného súdu Banská Bystrica podľa § 15 ods. 1 a 2 O. s. p. 30. apríla 2010 predložil vec predseda Okresného súdu Banská Bystrica na rozhodnutie o námietke zaujatosti sudcov Okresného súdu Banská Bystrica nadriadenému súdu Krajskému súdu v Banskej Bystrici. Krajský súd v Banskej Bystrici uznesením z 3. júna 2010 sp. zn. 17 NcC 19/2010 sudcov Okresného súdu Banská Bystrica JUDr. Ľubomíra Bušíka, JUDr. Janu Víznerovú, JUDr. Pavla Tomáša, JUDr. Beátu Vrťovú a JUDr. Ivetu Šnapkovú vylúčil z pojednania a rozhodovania v tejto veci. Ostatných sudcov Okresného súdu Banská Bystrica, medzi nimi aj JUDr. Jarmilu Jánošovú z pojednania a rozhodovania tejto veci nevylúčil. Opatrením predsedu okresného súdu zo 14. júna 2010 Spr. 1001/2010 odňal vec z pojednania a rozhodovania sudcovi JUDr. Pavlovi Tomášovi a zároveň rozhodol o opätovnom pridelení veci v súlade s rozvrhom práce náhodným výberom s výnimkou vylúčených sudcov. Následne 15. júna 2010 bola vec pridelená JUDr. Jarmile Jánošovej. JUDr. Jarmila Jánošová listom zo 16. júna 2010 predložila predmetnú právnu vec Krajskému súdu v Banskej Bystrici za účelom opakovaného rozhodnutia o jej vylúčení z pojednania

a rozhodovania veci podľa § 15 ods. 1 O. s. p. v súvislosti s jeho predložením predsedom Okresného súdu Banská Bystrica z 30. apríla 2010. V prípise uviedla, že vo svojom pôvodnom vyjadrení uviedla, že navrhovateľa osobne pozná a preto sa cíti byť vo veci zaujatá, ďalej uviedla, že vzhľadom k dôvodom, pre ktoré boli niektorí sudcovia tunajšieho súdu vo veci vylúčení konať považuje za potrebné doplniť, že rovnako ako kolega JUDr. Pavol Tomáš sa zúčastňuje s manželmi B. opakovane rehabilitácií sudcov, má s nimi dlhoročný priateľský vzťah, najmä s manželkou navrhovateľa, s oboma si tyká. Žiadala, aby Krajský súd v Banskej Bystrici opätovne zvažil otázku jej vylúčenia, keďže jej vzťah k navrhovateľovi nie je len bežným kolegiálnym vzťahom a ňou uvedené skutočnosti môžu vzbudzovať pochybnosti o jej zaujatosti. Krajský súd v Banskej Bystrici prípisom (sp. zn. 17 NcC 30/2010) z 23. júna 2010 vrátil vec bez rozhodnutia z dôvodu, že vec bola nadriadenému súdu bezdôvodne predložená. Sudkyňa JUDr. Jarmila Jánošová netvrdí existenciu nových skutočností oproti tým, ktoré jej boli známe 20. apríla 2010, keď vyjadrila prvýkrát svoj vzťah k veci a k účastníkom konania. Zodpovednosť na oznámenie relevantných skutočností a dôvodov, pre ktoré by mal byť sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci, je na sudcovi. Na opakované oznámenia tých istých skutočností súd neprihliadne.

Podľa § 14 ods. 1 O. s. p. sudcovia sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci, ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti.

Podľa § 15 ods. 1 O. s. p. ak sa sudca dozvie o skutočnostiach, pre ktoré je vylúčený, oznámi to neodkladne predsedovi súdu. V konaní môže zatiaľ urobiť len také úkony, ktoré nepripúšťajú odklad. Predseda súdu môže prideliť vec inému sudcovi, ak s tým sudca, o ktorého vylúčenie ide, súhlasí; pridelenie zabezpečí podľa osobitného predpisu. Ak ide o vylúčenie sudcu podľa § 14 ods. 1 a predseda súdu má za to, že nie je dôvod pochybovať o nezaujatosti sudcu, predloží vec na rozhodnutie súdu uvedenému v § 16 ods. 1. Na opakované oznámenia tých istých skutočností súd neprihliadne, ak už o nich nadriadený súd rozhodol; v tomto prípade sa vec nadriadenému súdu nepredkladá.

Prístup krajského súdu k výkladu a použitiu § 14 ods. 1 O. s. p. nie je v súlade s požiadavkou takej interpretácie, ktorá by rešpektovala a zohľadňovala zásady spravodlivého procesu. Následkom použitého výkladového prístupu na vylúčenie sudkyne JUDr. Jarmily Jánošovej sa nedá preskúmať existencia objektívnych skutočností, so zreteľom na ktoré by

mohli vzniknúť pochybnosti o nestrannosti sudkyne. Je nesporné, že sudkyňa JUDr. Jarmila Jánošová v prvom vyjadrení uviedla „navrhovateľa osobne poznám, vo veci sa cítim zaujatá“. Krajský súd v Banskej Bystrici vo svojom rozhodnutí z 3. júna 2010 sp. zn. 17 NcC 19/2010 uviedol, že nestrannosť sudcu skúma nadriadený súd z dvoch hľadísk. Berie do úvahy objektívne stanovisko sudcu, ktoré však nie je rozhodujúce a tiež existenciu objektívnych skutočností, so zreteľom na ktoré môžu vzniknúť pochybnosti o nestrannosti sudcu. O subjektívnej kategórii vyjadrujúcej vnútorný psychický vzťah sudcu k prejednávanej veci vypovedá sudca. **Sudca, ktorý sa cíti subjektívne zaujatý, musí náležite konkrétnymi dôvodmi odôvodniť tvrdený vzťah** k účastníkom, k veci alebo zástupcom, aby nadriadený súd mal dostatok relevantných informácií na posúdenie, či vzťah k účastníkovi, jeho zástupcovi alebo prejednávanej veci prekročil vzťah neutrálny a nadobudol charakter bližšieho pozitívneho, či negatívneho vzťahu. Napriek uvedenému v rozhodnutí, či a ako posudzoval vyjadrenia jednotlivých sudcov, ktorých z prejednávania a rozhodovania veci nevylúčil, nevyplýva. Ani jeden z nevylúčených sudcov a tiež JUDr. Jarmila Jánošová neuviedli žiaden konkrétny dôvod na tvrdenie, že sa cítia vo veci zaujatí. Nie je preto zrejmé, aké dôvody krajský súd u týchto sudcov a tiež JUDr. Jarmily Jánošovej skúmal. Povinnosť krajského súdu bolo pred rozhodnutím vec vrátiť okresnému súdu s tým, aby sudcovia, ktorí uviedli, že sa cítia zaujatí uviedli konkrétne dôvody. Až po doplnení a uvedení konkrétnych dôvodov mohol krajský súd rozhodovať o prípadnej zaujatosti jednotlivých sudcov, preskúmaním týchto konkrétnych dôvodov. Následne, keď JUDr. Jarmila Jánošová konkretizovala dôvody, pre ktoré sa cíti byť vo veci zaujatá, krajský súd nepochopiteľne (hoci tieto dôvody pri prvom rozhodovaní u JUDr. Jarmily Jánošovej nemohol skúmať, lebo nemal o nich vedomosti) vrátil vec bez rozhodnutia s tým, že ide o opakované oznámenia tých istých skutočností a preto na ne neprihliadol. Len na základe vyššie uvedeného postupu a zistenia, najmä so zreteľom na jasné vyjadrenie sudcov, že sa cítia byť zaujatí, bolo možné ústavne súladným spôsobom uzavrieť, či vzťah týchto sudcov a tiež JUDr. Jarmily Jánošovej mohol právne relevantným spôsobom vyvolať pochybnosti o ich nezaujatosti pre ich pomer k účastníkovi konania. Postup krajského súdu pri rozhodovaní o námietke zaujatosti sudcov Okresného súdu Banská Bystrica a jeho výklad v prípise z 23. júna 2010 však najvyšší súd považuje za rozporný so základným právom na zákonného sudcu (nezaujatého sudcu), a tak aj v rozpore so základným právom na spravodlivý proces.

Z uvedených záverov a úvah najvyššieho súdu, že krajský súd napadnutým rozhodnutím, ale aj okresný súd, tým, že preskúmanie nezaujatosti konajúcej sudkyne

krajským súdom ako nadriadeným súdom nebolo v súlade so zákonom, došlo k porušeniu základného práva odporkyne 1/ na to, aby právna vec bola prerokovaná a rozhodnutá neustranným sudcom.

Uvedená skutočnosť, že došlo v konaní k procesnej vade podľa § 237 písm. g/ O. s. p. je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou nemôže byť považované za správne.

Z uvedených dôvodov Najvyšší súd Slovenskej republiky zrušil rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici z 3. septembra 2014 sp. zn. 17 Co 223/2012 a rozsudok Okresného súdu Banská Bystrica z 18. mája 2012 č. k. 9 C 117/2011-306 a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie (§ 243b ods. 1 O. s. p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 26. februára 2015

JUDr. Ľubor Š e b o, v. r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Jarmila Uhlířová